

MAATALOUS

Slovakiassa suurtilat jatkavat kolhoosien mailla

SLOVAKIA (MT)

Slovakiassa maatalous poikkeaa suuresti eteläisen naapurin Slovenian maataloudesta. Pienistä perheviljelmistä ei ole tietoaakaan, vaan maata viljellään satojen hehtaarien suurtiloilla entisten kolhoosien rakennuksia hyväksi käyttäen.

Kun Slovakia pääsi kommunistivallan alta vuonna 1989, kolhoosien maat palautettiin valtiolta entisille omistajilleen. Moni oli kuitenkin 40 vuoden aikana totunut työskentelemään maatalon ilman vastuuta ja erikoistunut vain yhteen työhön, joten harva halusi jatkaa itsenäisenä maanviljelijänä. Niinpä maataloista muodostettiin osuuskuntia ja yhtiöitä, joiden maat saattoi omistaa jopa viisituhatta omistajaa. Maatila maksaa omistajille maasta vuokran, mutta yhtiön palkatut työntekijät pyörittävät toimintaa.

Maasta maksettava vuokra riippuu maan laadusta ja hinnasta. Maan hinta vaihtelee tuhannesta kolmeentuhanteen euroon hehtaarialta, ja vuokra on 1,5 prosenttia hinnasta. Ensimmäiset vuodet olivat yhtä kaaosta, eivätkä kaikki tilat pystyneet maksamaan vuokraa, mutta silloin maanomistaja saattoi saada vuokransa vaikkapa puolikkaana possuna joulun alla.

Maissinsiementä ympäri maailmaa

Priestryan lähellä sijaitsevan Ostrovin osuuskunnan harmaabetoniset rakennukset näyttävät neuvostoaikaisilta ja sitä ne ovatkin. Tila on erikoistunut maissin kylvösiemenen tuotantoon. Kumppanina on saksalainen siemenkauppayhtiö KWS, ja tulevaisuus sen kanssa näyttää

turvallulta, kertoo tilan johtaja **Juraj Schuchmann**. Ostrovin tila on 1200 hehtaarin suuruisen, ja sillä on tuhat omistajaa. Tosin isoja omistajia on vain kaksi, joista Schuchmann on toinen. Itse osuuskunnassa on kaksisataa jäsentä.

"Saksalaiset haluavat investoida tänne ja kasvattava yhtiötämme. Tuotamme hyvää laatua kunnon hintaan", Schuchmann vakuuttaa. Maissista saadaan seitsemän tonnin hehtaarisato. Tila ostaa maissia lisäksi 25:ltä tarkkaan valikoidulta tilalta ja vie 80 prosenttia tuotannostaan ulkomaille.

Aiemmin Ostrovissa oli suuri jalostussikala, mutta viime vuonna tuotanto kärsi kovan kuivuuden takia ja kannattavuus aleni sianlihan hinnan pudottua, joten sianlihan tuotanto on ajettu alas.

7 miljoonan maitoilan tila

Kocinin tila Etelä-Slovakiassa uskoo maidon- ja sianlihan tuotantoon. Tila toimii kolmen kylän alueella 1300 hehtaarialla ja sillä on 60 työntekijää. Insinööri **Jozef Puvak** on johtanut tilaa yli 30 vuotta.

Puvak esittelee tilaa yllpeänä. Rakennukset ovat kunnossa, pihalla seisoo John Deeren traktoreita ja Lembken maanmuokauskoneita siistissä rivissä. Tilalla on yksi Slovakian kolmesta satonmarista eli yli satauhatta litraa maitoa tuottanut lehmä. Keskimäärin vuosituotos lehmää kohti on 8500 litraa.

Puvak kertoo, että tuotanto on muuttunut paljon kommunistien ajoista. Muun muassa työntekijämäärä on tilalla pudonnut alle kolmanneksen. Tuotannon määrän lisäksi huomiota

RIITTA MUSTONEN

Ostrov on Slovakian suurin maissinsiemenen tuottaja.

kiinnitetään entistä enemmän laatuun.

Kansainvälistä toimittajavierasjoukkoa puheet hieman ihmetyttävät, kun samanaikaisesti toimittajia kuljetetaan ilman suojavaatteita ja -kenkiä pitkin lehmien ruokintapöytä avoimen pihaton läpi.

Tilan lehmäluku on tarkoitus nostaa viidestäsadasta 800:aan, sillä tavoitteena on tuottaa seitsemän miljoonaa litraa maitoa vuodessa. Tilalla on kaksi kahdeksan lehmän lypsiasemaa. Lypsy aloitetaan aamuyöllä puoli kolmelta ja se jatkuu iltapäivään puoli kolmeen. "Meillä on perinteinen aloitusta aikaisin", johtaja perustelee. Lypsyrobotia ei ole harkittu, sillä se ei johtajan mielestä sovi näin suurelle karjalle.

Maidon tuottajahinta on nyt 33 senttiä litralta, kun se viime vuonna oli 40 senttiä. Puvak uskoo hinnan pian korjautuvan.

Tilan työntekijät saavat palkkaa 800 euroa kuukaudessa, joka on reilusti enemmän kuin työntekijöiden keskipalkka Slovakiassa. Kun maahan tulee ensi vuonna euro, palkka nousee.

Puvak johti tilaa myös kommunistien aikana, sillä hänet valittiin johtajaksi 33-vuotiaana. "Olosuhteet muuttuivat, ihmiset eivät", Puvak kommentoi

itsenäistymistä. Suurimpana erona entiseen hän pitää sitä, että aiemmin valtio määräsi, mitä tuotetaan, mutta nyt tila voi päättää itse. "Tuotamme muun muassa 600 tonnia Euroopan parhainta mallasohraa, joka menee tekkilouliin. Saamme siitä 240 euroa tonnilta."

Perunasta ja sipulista miljoonabisnestä

Slovakiassa on myös yksityisiä viljelijöitä, joista menestyneimpiä on vihannesviljelijä **Znedek Cernay** Senecissä. Cernay on rakentanut maatilansa tyhjistä Slovakian itsenäistyessä vuonna 1989 mies oli vihanniskauppias, joka halusi kokeilla itse kasvattamista kolmen hehtaarin alalla.

Nyt Cernay viljelee 1300 hehtaaria, joista 130 hehtaaria hän omistaa ja loput vuokraa. Cernay on erikoistunut perunaan ja sipuliin, mutta kasvattaa myös vehnää, ohraa, auringonkukkaa, rapsia, maissin- ja sinapinsiementä. Aiemmin hän tuotti myös sokerijuurikasta, mutta lopetti, kun sokeritehdas suljettiin Slovakianssa viime vuonna.

Cernay aloitti maanviljelyn hyvään aikaan. Vuosina 1990-91 maatalous sai paljon tukea. Tuki väheni, mutta kun Slovakiasta tuli EU-jäsen, maataloutta alettiin jälleen tukea.

Jozef Puvak uskoo maidon tuotannon tulevaisuuteen Slovakiassa.

Znedek Cernay haluaa monipuolistaa yrittämistään maatalousta ja rakentamiseen.

"Aloitin 1200 euron pääomalla vuonna 1986. Tein kaiken itse eikä pankki myöntänyt lainaa. Nyt parin, kolmen miljoonan euron laina järjestyy viikossa."

Cernaysta on 20 vuodessa tullut perunanviljelyn asiantuntija ja hän hallitsee koko ketjun viljelystä jakeluun. Mies omistaa muun muassa viisi rekkaa, joilla tuotteita kuljetetaan.

Silmänsäilyttämättömän sipulipeiton laidassa isäntä taputtaa olalle työntekijänsä, yhtä 30:sta. "Hän on paras!" Cernay kehuu ja karauttaa uudenkarhealla mursullaan seuraavalle pelolle esittelemään konekantansa.

Tulevaisuuden haasteistaan mies mainitsee uudet alat. Maataloutta hän ei halua kasvattaa suuremmaksi kuin pystyy itse valvomaan, mutta koska luotto- ja kelpoisuutta riittää, hän laajentaa muille aloille. Kollegan kanssa on perusteilla laskettelukeskus ja rakennusbisneskin on vireillä.

RIITTA MUSTONEN

Slovakian tunnuslukuja	
maatiloja	129 000 kpl (v. 2005)
tilojen keskikoko	143 hehtaaria (v. 2005)
kotieläintiloja	34 % tiloista
maataloustuotannon arvo	1 256 miljoonaa euroa
maatalouden arvo	1,2 % bruttokansantuotteesta
maa-, metsä- ja katalous työllistä	4,2 % työväestöstä
kokonaismaa-ala	49 034 km ²
- josta maatalousmaata	49 %
- ja metsämaata	41 %
asukasluku	5,39 miljoonaa (v. 2007)
bruttokansantuote käyvin hinnoin	54,83 miljardia euroa
bkt henkeä kohti käyvin hinnoin	10 160 euroa

Lähteet: Ceja, Finpro ja Tilastokeskus

Mirco Bencic on entinen lihakauppias ja vaimo Irena entinen bensiniaseman pitäjä.

Huone Hudicevecissa maksaa 20 euroa henkilöltä ja se sisältää aamiaisen.

Boris ja Katja Grabrijanilla on kahdeksan lasta ja iso maaseutumatkailuyritys pyörittävänä.

Vain kolmella sadasta tilasta sivuelinkeinoja Sloveniassa

Matkailu nousemassa maatilojen tulonlähteeksi

SLOVENIA (MT)

Matkailu on hyvää vauhtia nousemassa maatilojen sivuelinkeinoksi Sloveniassa. Edullisille ja yksilöllisille yöpymispaikoille on kysyntää, kun turistikin määrät EU-jäsenyyden ja euron myötä kasvava vauhdilla.

Boris ja Katja Grabrijan pyörittävät Hudicevecin maaseutumatkailutilaa Ljubljana etelään. Maatila on poikkeuksellisen suuri, 70 hehtaaria, kun tilojen keskikoko Sloveniassa on kymmenesosa tästä. 28 ihmis- perhepaikan lisäksi tilalla on 45 lypsylehmää, 150 lammasta ja 17 lihahevosta.

Niin, todellakin lihahevosta, jotka teurastetaan 7-8 kuukauden iässä ja syötetään matkailijoille. Hevosten määrän on kasvannut italialaisten matkailijoiden myötä, sillä italialaiset rakastavat hevosenlihaa. Kaikki tilan tuotama liha menee matkailijoiden suihin, sillä tila kestää isossa salissaan tilauksesta myös noin 30 bussilastillista matkailijasta viikossa.

Grabrijanit aloittivat matkailutoiminnan jo 30 vuotta sitten. Ennen EU-jäsenyyttä kaikki maataloudesta saadut tulot investoitiin maatalouteen, mutta nyt maatalous ja matkailu tuo-

tavat suunnilleen yhtä paljon ja matkailun osuus kasvaa koko ajan.

Emäntä Katja Grabrijan laittaa ruuan vieraille, mutta tilalla on myös puolenkymmentä ulkopuolista työntekijää. Perheessä on lisäksi kahdeksan 2-16-vuotiaasta lasta.

Isäntä sanoikin, että tällaisessa bisneksessä koko perheen tulee hyväksyä elämäntapa, sillä työtä on todella paljon. Itse mies kertoo menevänsä nukkumaan yhden aikaan yöllä ja heräävänsä viideltä. "Joskus nukun traktorin ratissa, joskus autossa." Parhaana puolena yrittäjyy-

dessä Grabrijanit pitävät sitä, että voivat työskennellä kotona. Huonoa on kiire ja viime vuosina lisääntynyt byrokratia. "Olisi helpompaa, jos olisi vähemmän paperityötä."

EU-tuella kolme sviittiä **Irena ja Mirko Bencic** nauttivat saadessaan tarjota matkailijoille aitoja elämyksiä viinitilalla Adrianmeren rannikolla. Tila tuottaa ainutlaatuista Teran-puuväinää, jota pidetään varsinaisena terveysjuomana. "Voimme todistaa sen. Kun vieraat ovat täällä muutaman päivän ja juovat tätä viiniä, he lähtevät pois pa-

remmalla mielellä", pariskunta hymyilee.

"Lisäksi teemme paikallista, yksinkertaista ruokaa, jotta vieraat tunnistavat olevansa kuin nummulassa."

Mummolavaikeutella täydentää rakennus, joka on entisöity vanhaan tyyliin ja jossa on kolme sviittiä ja yksi erillinen huone. Bencicit ryhtyivät puuhaan jäätyään eläkkeelle ja Slovenian liittyttyä EU:hun. Rakentaminen maksoi noin 350 000 euroa, johon yli puolet oli omaa rahaa ja toisesta puolesta kaksi kolmasosa EU-rahaa ja kolmasosa kansallista tukea.

EU on tukenut myös viinitarhan laajennusta. Benciceillä on viisituhatta viiniköynnöstä, jotka tuottavat seitsemästä kymmenentuhanteen litraan viiniä vuodessa.

Yö Bencicien sviitissä maksaa 35 euroa aamiaisen kera. Romanttisista huoneista on näkymä viinitarhaan. Asiakas voi halutessaan rentoutua infrapunasaunassa ja vilvoitella yhteisellä terassilla.

"Toivomme, että tytär jatkaa tilaa aikanaan, sillä tämä on vain moni sukutila monen sukupolven takaa", Bencicert kertovat.

RIITTA MUSTONEN

PTT:N TALOUSTUTKA

Viljan hintojen lasku - väliaikaista?

Kansainvälisen viljanneuvoston syyskuun arvion mukaan satovuonna 2008/2009 viljan kokonaissadon odotetaan kasvavan lähes 4 prosenttia maailmassa. Korkean hintatason siivittämänä vehnän tarjonta kasvaa 11 prosenttia.

Vehnän vientimarkkinoilla kilpailu kiristyy Australian sadon palatessa lähemmäs normaalia parin heikon satovuoden jälkeen. Lisäksi vehnän viennin ennakkoidaan kasvavan myös Ukrainasta, Kazakstanista ja Valko-Venäjältä. Siten EU:n sisämarkkinoille tulee paineita laskea hintoja.

Maailman viljamarkkinoiden suuret hintavaihtelut jatkuvat, sillä varastot ovat edelleen varsin vähäiset. Vuonna 2009 yhdysvaltalaisen vehnän vientihinnaksi ennakkoidaan keskimäärin 240 dollaria tonnilta, kun se viime kevään huipussaan kohosi jopa 462 dollariin tonnilta.

Hyvien sato-odotusten myötä vehnän ja maissin hinnat laskivat viime kevään huippuhinnoista. Laskusta huolimatta vuoden 2009 yhdysvaltalaisen vehnän hinnan ennakkoidaan pysyvän suunnilleen 60 prosenttia vuosien 2000-2005 alhaista tasoa korkeammalla.

Sateet pitkittivät viljojen korjuuta useissa maissa ja ennätysmäisestä vehnäsadosta osa päätyi rehuksi. Hyvä sato maissa sekä rehuilatuksen vehnän lisääntyneen tarjontaan painaa syksyllä rehuohran hintaa alas Euroopassa. Satovuonna 2008/09 maissin kulutus ylittää tuotannon, ja siten hintatason ei ennakkoida yhtä suurta tuotosta kuin vehnällä.

Viime satokaudella Euroopan unionissa oli rehuviljoista tuontitarvetta, mutta nyt erittäin suuri maissisato, rehuilatuksen vehnän runsas tarjonta ja kasvanut ohran tuotanto pienentävät rehuviljojen tuontitarvetta.

Nykyisessä markkinatilanteessa vehnän elintarvikikäytön sekä rehuviljojen ja öljykasvien kulutuksen kasvu biopolttoainetuotannossa pitävät viljojen hinnat lähivuosina vähintäänkin satovuoden 2008/2009 keskimääräisellä tasolla.

Tähdätkä vientimarkkinat mahdollistivat hintojen nousun myös kotimaassa. Suomalaisen viljan vienti lisääntyi merkittävästi vuonna 2007 ja viljan vienti vuoden 2008 kesäkuuhun saakka on säilynyt vilkkaana. Etenkin kauran vienti Eurooppaan on ollut varsin hyvässä vedossa. Jatkossa vienti Eurooppaan vaikeutuu runsaan eurooppalaisen sadon vuoksi, joskin hyvälaatuiselle viljalle löytyy Euroopasta markkinoita myös loppuvuodesta.

Kuluvana syksynä sateet viivästyttivät kotimaisen viljan korjuuta ja heikensivät paikoin leipäviljan ja mallasohran laatua. Kotimainen hintataso sinnekin poikkeuksellisesti syyskuun alussa vielä eurooppalaisten hintojen tasolla. Nyt runsas kotimainen sato painaa hintoja alas, jos viljan vienti ei vedä entiseen malliin.

TERHI LATVALA on PTT:n maatalous-ekonomisti.

terhi.latvala@ptt.fi

Teho-hankkeessa kaivetaan esiin peltojen rakennevaivoja

Pellon kasvukunto ei selviä pintaa katselemalla, vaan maahan pitää kaivaa kuoppia, joista tutkitaan maan rakennetta ja pieneilöistön toimintaa. Mahdolliset rakenteen ongelmat selviävät kuoppatesteillä, toteaa koordinaattori **Airi Kulmala** Teho-hankkeesta Varsinais-Suomesta.

Hankkeen toimintaa esiteltiin viime viikolla. Mukana on satokunta vilja- ja karjatilaa Varsinais-Suomesta ja Satakunnasta. Tiloille pyritään löytämään sopivat vesiensuojelumenetelmät, jotka ovat tehokkaita vesiensuojelullisesti, mutta samalla taloudellisesti ja teknisesti järkevästi toteutettavissa.

Teho maatalouden vesiensuojeluun

Maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen tähtäävä Teho-hanke on kesän ja syksyn aikana jalkautunut maatiloille.

Tiloilla on selvitetty maan rakennetta ja kemiallisia ja biologisia ominaisuuksia, jotka ovat ratkaisevia ravinteiden huuhtoutumiselle. Samoin tiloilla testataan erilaisia viljelytapoja ja lannan levitystä. Myös kipsin etuja testataan.

Kulmalan mukaan kulunut kasvukausi osoitti maan vesitalouden merkityksen.

Hyvä rakenteinen maa sitoo kasveille käyttökelpoista vettä, jota kasvit pystyvät hyödyntämään vähäsatteisina kausina

kuten tämän vuoden keväänä. Keski-kesän runsaat sateet puolestaan koettelivat peltojen kykyä imeä vettä.

Hyvä rakenteisessa maassa on runsaasti suuria huokosia ja hierokäytäviä.

Myös ojitus on kunnossa, jolloin ylimääräinen vesi kulkeutuu nopeasti pois. Tiivistymisongelmista kärsivillä lohkoilla kasvustoja kellastui märkyiden takia. Toimiva maan rakenne helpotti myös syystöitä, kun pellot kuivuivat nopeasti.

Kuoppatesti kertoo laadusta

Syksyn aikana tiloilla on arvioitu maan laatua. Apuna käytetään MTT:n ja ProAgrian kehittämää Peltomaan laatutestiä, jossa perhdytään maan rakenteeseen ja biologiseen toimintaan ja kemiallisiin tekijöihin, jotka yhdessä määrittävät maan kasvukuntoa, Kulmala toteaa.

Viljavuusanalyysi kertoo pellon kemiallisista ominaisuuksista, mutta rakenteeseen ja biologiseen toimintaan liittyvät seikat ovat pitkälti viljelijän oman kiinnostuksen varassa.

Testin ja tiläkäynnin yhteydessä annetaan suosituksia ja ohjeita, joilla maan kasvukuntoa voidaan ylläpitää ja parantaa. Joskus pienikin toimenpide voi olla tehokas, jolloin sekä ympäristö että lompakko hyötyvät, Kulmala liittii.

VEIKKO NIITYMÄÄ

TEHO-HANKE

Teho-hankeen suunnittelijat **Sami Talola** ja **Kimmo Rasa** tutkivat peltoille tehtäviä testauskuoppia.